

Nesten en nestkasten (les 2)

Je eigen nestkast

Inhoud kort

Leerlingen leren over de functie van een nestkast (of vogelhuisje) en maken een eenvoudige nestkast van een melkpak (optie 1) of een nestkast van hout (optie 2).

Opmerking: Voor deze les zijn twee opties beschreven. De eerste optie - *vogelhuisje van een melkpak* - vraagt relatief weinig voorbereiding en lestijd; de tweede optie - *vogelhuisje van hout* - vraagt veel voorbereiding en lestijd, maar de leerervaring en de kans op succes (broedende vogels in nestkast) zijn wel groter.

Lesduur

- Een huisje maken van een melkpak: 1 uur

Leerdoelen

- Kerndoelen: **33** (meten en rekenen met maten), **39** (zorgen voor dieren), **40** (functioneren dier in omgeving), **44** (eigenschappen en gebruik gereedschap), **45** (omgaan met technische problemen: technisch inzicht, gereedschap, constructies).
- 21e-eeuwse vaardigheden: communiceren, samenwerken, creatief denken.
- Overige vaardigheden: werken met meetgereedschap.

Lesdoelen

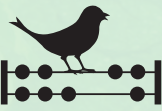
- Leerlingen ervaren hoe zij invloed kunnen uitoefenen op hun omgeving.
- Leerlingen leren verschillende soorten tuinvogels te onderscheiden.
- Leerlingen leren wat een vogel nodig heeft om zich voort te planten.
- Leerlingen ervaren het plezier van zelf iets maken.

Werkvormen

Groepswerk (groepjes van 2 leerlingen) of individueel, knutselen met afvalmateriaal.

Voorkennis

De les *Wie maakt het warmste nest?* is onderdeel van dezelfde lessenserie van Vogelbescherming en kan worden gebruikt

als introductie op het onderwerp. Het is handig als kinderen al hebben kennisgemaakt met veelvoorkomende tuinvogels, zoals merel of huismus. Via Vogelbescherming kunt je een gastleerkracht uitnodigen voor een *buitenles over vogels*. Uiteraard kun je ook zelf met de kinderen naar buiten gaan en in de schoolomgeving zoeken naar vogels. Een filmpje laten zien over tuinvogels kan ook. Tips voor buitenlessen en filmpjes staan vermeld bij de bronnen.

Vorbereiding

Laat leerlingen van thuis 2 (schoongespoelde) melkpakken meenemen. Melkpakken zonder schroefdop zijn het meest geschikt. Zet een tafel klaar met materialen en meetgereedschap. Print het instructieblad voor de leerlingen uit (minimaal 1 per 2 leerlingen). Zoek voor de les het juiste introductiefilmpje op van Beleef de Lente *Vogelnesten en eieren*.

Verloop van de les

Introductie (10 minuten)

Start de les met het filmpje *Vogelnesten en eieren*. Bespreek met de klas de functie van een vogelhuisje (zie ook onderstaande tekst), eventueel aan de hand van een meegebracht vogelhuisje: *Waarom maken mensen vogelhuisjes? Kun je vogels daar echt mee helpen? En welke vogels kun je daarmee helpen? (Hulpvraag: Op wat voor natuurlijk nest lijkt zo'n nestkastje?)*

Antwoord: Vogels die normaal gesproken in holtes broeden (holle bomen, rotsspleten of bij mensen tussen de dakpannen). Voorbeelden van bekende holenbroeders: koolmees, pimpelmees, huismus, spreeuw. Hier kun je een koppeling maken met vogels in stedelijk gebied.

Waarom is het voor vogels vaak veel lastiger om in een dorp of stad een geschikte nestplek te vinden?

Antwoord: In stedelijk gebied zijn weinig holle bomen en veel huizen worden tegenwoordig zo

Materiaal

- Leeg melkpak, 2 per leerling (voor het huisje en dak heb je 1,5 melkpak nodig);
- Potlood (om een cirkel te tekenen voor het vlieggat);
- Liniaal (minimaal 1 per 4 leerlingen; o.a. voor het bepalen van het midden van het melkpak);
- Doppen, knopen, muntstukken met diverse diameters (voor het aftekenen van het vlieggat);
- Schaar of prikpen (om het vlieggat uit te knippen/prikken);
- Instructieblad *Maak je eigen vogelhuisje van een melkpak*;
- Wasknijpers (lijmklemmen);
- Touw (om het huisje op te hangen);
- Lijmpistool en lijmpatronen (gewone schoollijm is niet geschikt);
- Optioneel: plankje en dik elastiek (om het huisje stevig te bevestigen).

Om het huisje te versieren

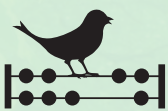
- Schoolverf (om het huisje een mooie kleur te geven)
- Lak (voor over de schoolverf)

goed onderhouden dat er weinig kieren zijn en kapotte dakpannen om je nestje achter te bouwen. Met vogelhuisjes (mits goed opgehangen) help je vogels een geschikte nestplek te vinden.

Tip: Laat de leerlingen in tweetallen samenwerken, zodat ze elkaar kunnen helpen.

Achtergrondinformatie bij de introductie

Bij nestkasten denk je al gauw aan een plekje voor vogels om hun eieren te leggen. Nestkasten zijn nodig op plekken waar voor vogels weinig geschikte nestplekken zijn, zoals in veel steden en dorpen. Maar nestkasten zijn voor vogels niet alleen handig om in te broeden. Wie een nestkast in de tuin heeft, moet niet gek opkijken als de kast midden in de winter bewoond blijkt te zijn. Net als wij willen de vogels er 's winters ook liever warmpjes bijzitten. Er is dan minder voor ze te eten en dus moeten ze zuinig omgaan met hun energie. Veel kleine vogels gebruiken een nestkast om er 's nachts in te slapen, beschermd tegen regen, wind en kou. Door een nestkast (of vogelhuisje) te maken en op te hangen, kun je dus echt vogels helpen: de vogels zullen in de winter het nestkastje als slaapplek gebruiken en er mogelijk in het voorjaar een nestje in maken.

Optie 1: Een vogelhuisje maken van een melkpak (45 minuten)

De leerlingen gaan zelf het vogelhuisje maken aan de hand van het instructieblad *Maak je eigen vogelhuisje van een melkpak*. Voordat ze daarmee starten, geef je instructies over het bepalen van de grootte van het vlieggat. Hiervoor kun je de tabel met maten voor de verschillende vogelsoorten op het digibord vertonen (zie bijlagen). Dan kunnen leerlingen zelf kiezen voor welke soort ze hun nestkast willen maken. Let wel: een melkpak is een stuk kleiner dan een gemiddelde nestkast, dus alleen geschikt voor kleine vogeltjes, zoals pimpelmezen en winterkoninkjes. Voordat de leerlingen starten met hun huisje, bepalen ze eerst voor wie ze het huisje maken. Dan zoeken ze uit met een liniaal welke dop, knoop of munt de juiste diameter heeft om het vlieggat mee over te trekken. Verdere instructies voor de leerlingen staan op hun instructieblad (zie bijlagen).

Aanvullingen bij het instructieblad

- Veel melkpakken hebben een plastic dop. Die zit in de weg als leerlingen het dak op hun huisje monteren. Als de leerlingen het pak aan de bovenkant hebben geopend (zie instructie), dan kunnen ze de plastic dop via de binnenkant verwijderen (pas op met scheuren).
- **Weetje:** de dop van een melkpak heeft precies de goede maat voor het aftekenen van het vlieggat voor een pimpelmezenkast!

Afsluiting (5 minuten)

Ter afsluiting van de les zet je alle melkpakhuisjes op een tafel om te drogen en eventueel af te lakken bij een volgende les. Je kunt er met de leerlingen bij gaan staan en even kort het resultaat bespreken. Vraag naar

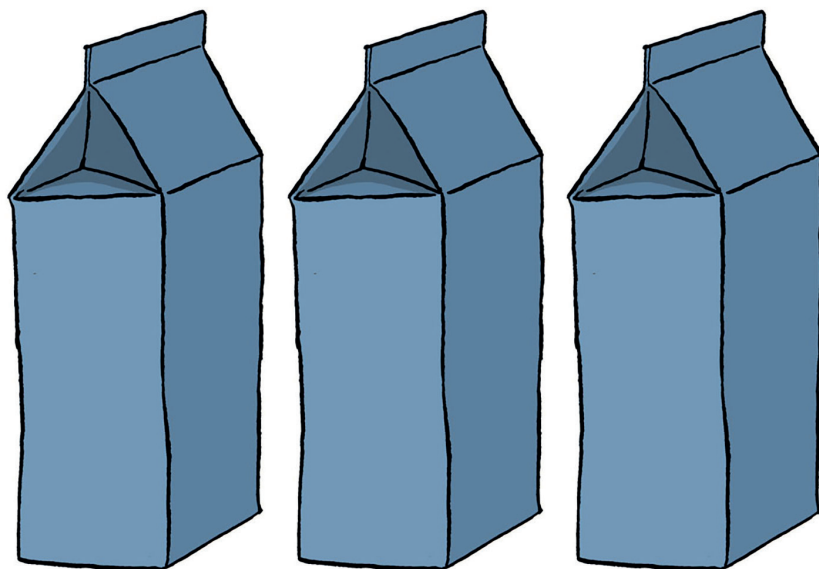
hun ideeën over versieringen die ze hebben gemaakt, overwegingen die ze hadden voor extra toevoegingen aan hun huisje of over de plek waar ze het huisje willen ophangen om vogels te helpen.

Verdere suggesties voor afsluitingen en vervolg van de les:

- Je kunt de vogelhuisjes mee naar huis geven en de leerlingen vragen om een foto te delen van de plek waar ze hun huisje hebben opgehangen.
- Je kunt de huisjes op school houden en de leerlingen vragen om ze op het schoolplein of aan de school op te hangen. Zie ook de vervolgles: *Wie vindt de beste plek voor een nestkast?* (Vogels op het schoolplein, les 3 groep 5/6).

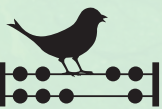
Vraag: *Waarom kiezen kleinere vogels meestal ook een kleiner vlieggat?*

Antwoord: *Er wordt flink geknokt voor een goede nestplek. Meestal zijn kleinere vogelsoorten niet opgewassen tegen de grotere. Met een kleinere nestopening heeft een kleine vogelsoort geen last van grotere concurrenten.*

Bronnen

- Informatie over vogels: www.vogelbescherming.nl.
- **Vogels herkennen.**
- Meer lesmateriaal en filmpjes: www.beleefdelente.nl.

Optie 2: Een vogelhuisje maken van hout (60-90 minuten)

Werkvormen

Groepswerk (groepjes van 2 leerlingen) of individueel, knutselen met hout.

Voorkennis

De les *Een warm nest* van Vogelbescherming sluit aan op deze les en kan worden gebruikt als introductie op het onderwerp. Het is handig als kinderen al hebben kennisgemaakt met veelvoorkomende tuinvogels, zoals merel of huismus. Via Vogelbescherming kun je een gastleerkracht uitnodigen voor een **buitenles over vogels**. Uiteraard kun je ook zelf met de kinderen naar buiten gaan en in de schoolomgeving zoeken naar vogels. Een filmpje laten zien over tuinvogels kan ook. Tips voor buitenlessen en filmpjes staan vermeld bij de bronnen.

Vorbereiding

Als je de leerlingen niet zelf wilt laten zagen (dat kost ook een hoop tijd), is het raadzaam handige moeders en vaders te strikken die de plankjes voor de vogelhuisjes willen zagen.

Materiaal voor 1 vogelhuisje

- instructieblad *Maak je eigen vogelhuisje van hout*
- houten plank (1,8 cm dik; minimaal 14,1 cm lang en 15 cm breed)
- potlood (om een cirkel te tekenen voor het vlieggat)
- liniaal
- hamer
- doppen, knopen, muntstukken met diverse diameters (voor het aftekenen van het vlieggat)
- gatenboor (voor het vlieggat; verschillende maten: 2,5-3-3,5-4 cm)
- stalen spijkers (4 cm lang; 1 cm voor de bevestiging van de binnenband aan het dakje)
- stukje ijzerdraad (voor het haakje)
- stukje fietsbinnenband (15 cm lang)

Om het huisje te versieren

- schoolverf (om het huisje een mooie kleur te geven)
- beits (voor over de schoolverf*)

*Gebruik milieuvriendelijke verf of beits.

Lesduur

- Een huisje maken van hout: 1 - 1,5 uur

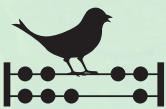
Leerdoelen

- Kerndoelen: **33** (meten en rekenen met maten), **39** (zorgen voor dieren), **40** (functioneren dier in omgeving), **44** (eigenschappen en gebruik gereedschap), **45** (omgaan met technische problemen: technisch inzicht, gereedschap, constructies).
- 21e-eeuwse vaardigheden: communiceren, samenwerken, creatief denken.
- Overige vaardigheden: werken met (meet-)gereedschap.

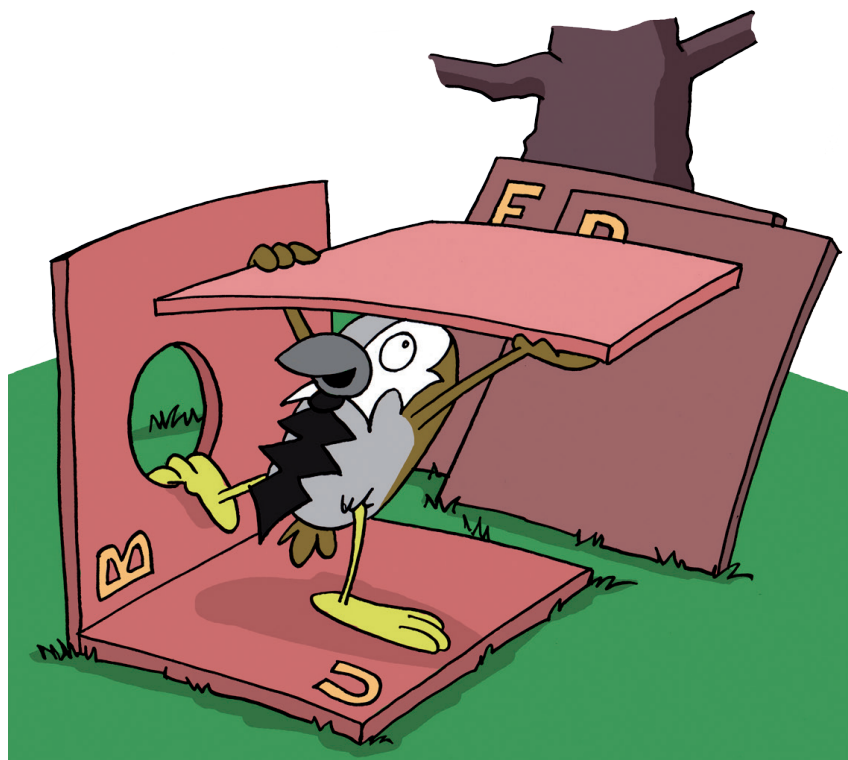
Lesdoelen

- Leerlingen ervaren hoe zij invloed kunnen uitoefenen op hun omgeving.
- Leerlingen leren verschillende soorten tuinvogels te onderscheiden.
- Leerlingen leren wat een vogel nodig heeft om zich voort te planten.
- Leerlingen ervaren het plezier van zelf iets maken.

Op de website van Vogelbescherming staan alle maten voor de nestkast in een pdf *Zelf een nestkast maken*. Leg voor de leerlingen de juiste gereedschappen en materialen klaar (zie materialenlijstje). Vraag iemand als extra begeleider tijdens de les. De leerlingen zullen hulp nodig hebben! Bekijk voor de les dit filmpje: [Vogelnesten en eieren](#).

Achtergrondinformatie bij de introductie

Bij nestkasten denk je al gauw aan een plekje voor vogels om hun eieren te leggen. Nestkasten zijn nodig op plekken waar voor vogels weinig geschikte nestplekken zijn, zoals in veel steden en dorpen. Maar nestkasten zijn voor vogels niet alleen handig om in te broeden. Wie een nestkast in de tuin heeft, moet niet gek opkijken als de kast midden in de winter bewoond blijkt te zijn. Net als wij willen de vogels er 's winters ook liever warmpjes bijzitten. Er is dan minder voor ze te eten en dus moeten ze zuinig omgaan met hun energie. Veel kleine vogels gebruiken een nestkast om er 's nachts in te slapen, beschermd tegen regen, wind en kou. Door een nestkast te maken en op te hangen, kun je dus echt vogels helpen: de vogels zullen in de winter het nestkastje als slaapplek gebruiken en er mogelijk in het voorjaar een nestje in maken.

Verloop van de les

Introductie (10 minuten)

Start de les met het filmpje *Vogelnesten en eieren*. Bespreek met de klas de functie van een vogelhuisje (zie ook onderstaande tekst) eventueel aan de hand van een meegebracht vogelhuisje: *Waarom maken mensen vogelhuisjes? Kun je vogels daar echt mee helpen? En welke vogels kun je daarmee helpen? (Hulpvraag: Op wat voor natuurlijk nest lijkt zo'n nestkastje?)*

Antwoord: Vogels die normaal gesproken in holtes broeden (holle bomen, rotsspleten of bij mensen tussen de dakpannen).

Voorbeelden van bekende hollenbroeders: koolmees, pimpelmees, huismus, spreeuw.

Hier kun je een koppeling maken met vogels in stedelijk gebied.

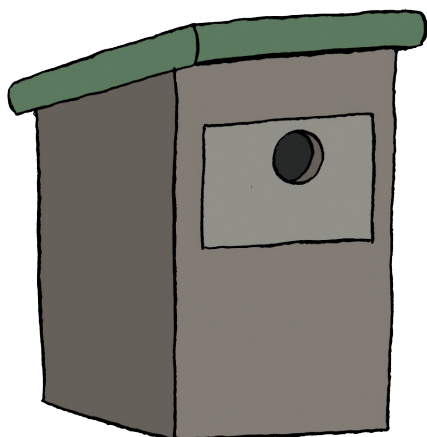
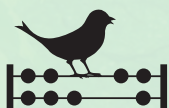
Waarom is het voor vogels vaak veel lastiger om in een dorp of stad een geschikte nestplek te vinden?

Antwoord: In stedelijk gebied zijn weinig holle bomen en veel huizen worden tegenwoordig zo goed onderhouden dat er weinig kieren zijn en kapotte dakpannen om je nestje achter te bouwen. Met vogelhuisjes (mits goed opgehangen) help je vogels een geschikte nestplek te vinden.

Vogelhuisje maken (50-80 minuten)

De leerlingen gaan zelf het vogelhuisje maken aan de hand van het instructieblad (zie bijlagen). Voordat ze daarmee starten, geef je instructies over het bepalen van de grootte van het vlieggat. Hiervoor kun je de tabel met maten voor de verschillende vogelsoorten op het digibord vertonen (zie bijlagen). Dan kunnen leerlingen zelf kiezen voor welke soort ze hun nestkast willen maken.

Voordat de leerlingen starten met hun huisje, bepalen ze eerst voor wie ze het huisje maken. Dan zoeken ze uit met een liniaal welke dop, knoop of munt de juiste diameter

Verdere suggesties voor afsluitingen en vervolg van de les:

- Je kunt de vogelhuisjes mee naar huis geven en de leerlingen vragen om een foto te delen van de plek waar ze hun huisje hebben opgehangen.
- Je kunt de huisjes op school houden en de leerlingen vragen om ze op het schoolplein of aan de school op te hangen (zie ook de vervolgles: *Wie vindt de beste plek voor een nestkast? - Vogels op het schoolplein*, les 3 groep 5/6).

Bronnen

- **Informatie over vogels.**
- **Vogels herkennen.**
- Kennismakingsles tuin- en stadsvogels: lesbrief *Tuin- en stadsvogels*.
- Meer lesmateriaal en filmpjes: **Beleef de Lente.**
Tuinvogeltelling.

heeft om het vlieggat mee over te trekken. Verdere instructies voor de leerlingen staan op hun instructieblad (zie bijlagen).

Afsluiting (5 minuten)

Ter afsluiting van de les zet je alle vogelhuisjes op een tafel om te drogen en eventueel af te lakken bij een volgende les. Je kunt er met de leerlingen bij gaan staan en even kort het resultaat bespreken. Vraag naar hun ideeën over versieringen die ze hebben gemaakt, overwegingen die ze hadden voor extra toevoegingen aan hun huisje of over de plek waar ze het huisje willen ophangen om vogels te helpen.

Bijlagen

1. Grootte van de nestkastingang per vogelsoort.
2. Maak je eigen vogelhuisje van een melkpak.
3. Maak je eigen vogelhuisje van hout.

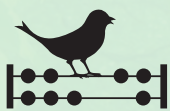
Je leest het in Vogels Junior

Word vogelvriend en
ontvang 5 keer per jaar
Vogels Junior, hét tijdschrift
over beesten, buiten en
beschermen.

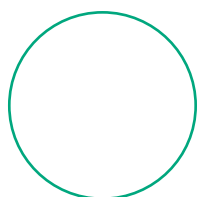
Ga naar vogelbescherming.nl/juniorlid

Deze lesbrief is tot stand gekomen met medewerking van de gemeente Amsterdam en is financieel mogelijk gemaakt door bijdragen van het NME-fonds van de gemeente Amsterdam, de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting en het Scheltema-Breet Natuurfonds.

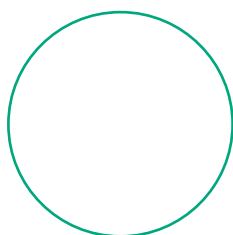

Grootte van de nestkastingang per vogelsoort

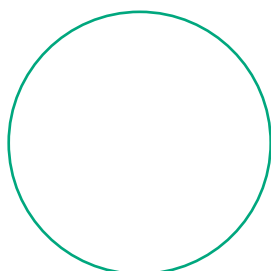
25-28 mm:

pimpelmees, zwarte mees,
glanskop, matkop

30-32 mm:

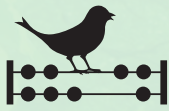
koolmees, kuifmees, boomklever,
bonte vliegenvanger, zwarte mees,
pimpelmees

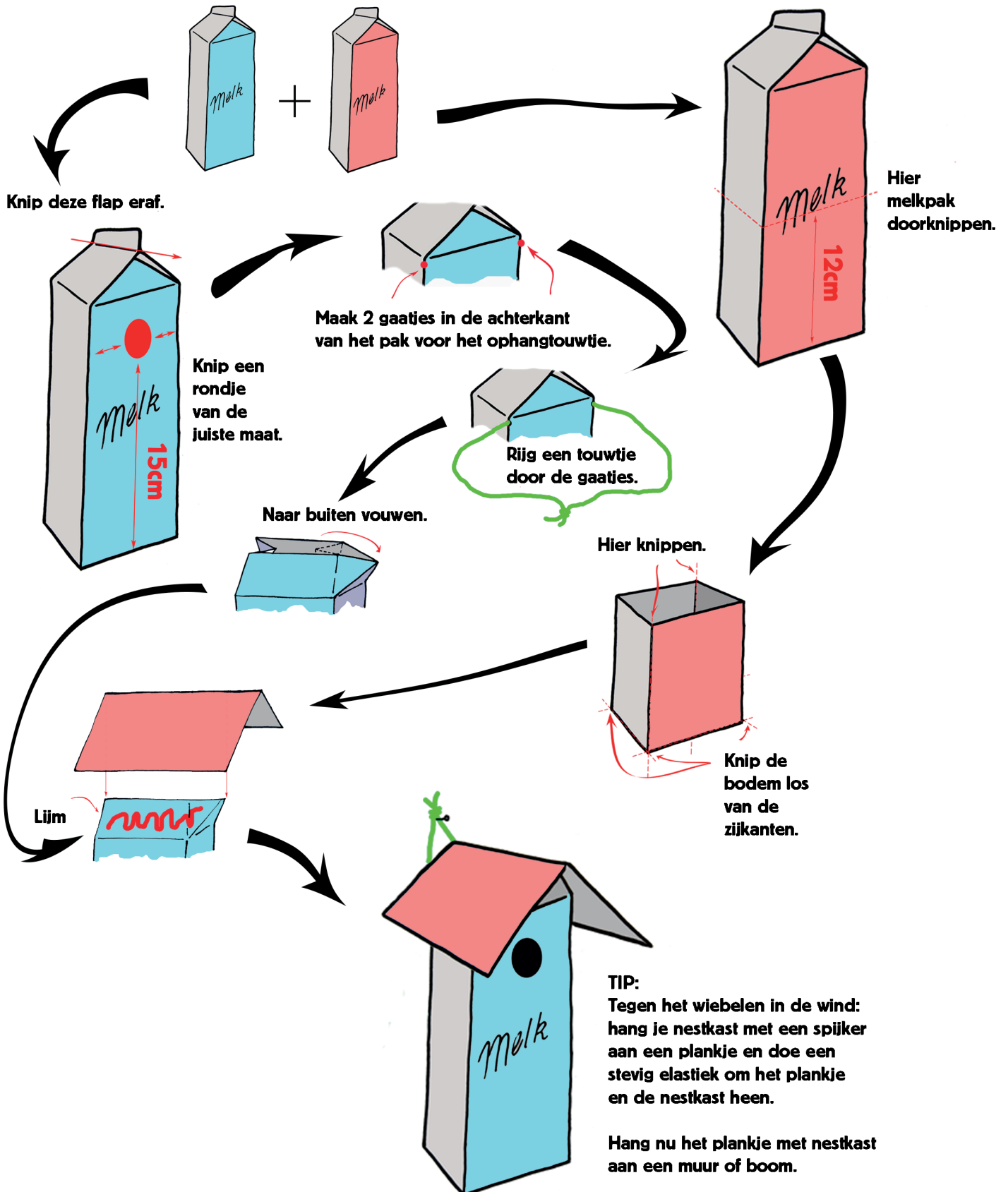
34-35 mm:

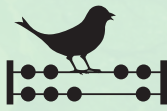
huismus, koolmees, boomklever,
bonte vliegenvanger

Maak je eigen vogelhuisje van een melkpak

Maak je eigen vogelhuisje van hout

